

Review Adviesrapport PMD scheidingsmodel Harderwijk

Datum : 26 mei 2024

Adviseur: Drs. ing. [REDACTED] (IPR Normag)

Aanleiding voor de review en aanpak

In de gemeente Harderwijk wordt het PMD van huishoudens tezamen met het restafval ingezameld en door middel van nascheiding bij Afvalsturing Friesland (handelsnaam Omrin) zo veel mogelijk herwonnen. Gemeente Harderwijk past daarbij ook gedifferentieerde tarieven (diftar) toe bij de inzameling van het restafval met daarin het PMD. Dit betreft diftar op basis van volume en frequentie¹.

Om de vraag te kunnen beantwoorden of dit nascheidingsmodel voor de gemeente Harderwijk ook voor de toekomst een goede keuze is, is in de periode juli tot en met december 2023 een pilot uitgevoerd met het bronscheidingsmodel. Daarbij wordt PMD door de inwoners gescheiden aangeboden.

Op basis van de uitkomsten en ervaringen met deze pilot en aanvullende praktijkinformatie over de toepassing en resultaten van bron- en nascheidingsmodellen, zijn een het adviesrapport van de gemeente "Scheiden van PMD: ja of nee?" twee scenario's uitgewerkt en onderling vergeleken:

- a. Bronscheiden. Scheiden van PMD aan de bron in combinatie met diftar op basis van volume-frequentie. Feitelijk de huidige situatie in de gemeente Harderwijk.
- b. Nascheiden. PMD wordt tezamen met het huishoudelijk restafval ingezameld waarna het PMD technisch/mechanisch door Omrin wordt nagescheiden. In combinatie met diftar op basis van gewicht.

Aanpak van de review

IPR Normag is verzocht om een review uit te voeren op het adviesrapport (28 mei 2024). Het adviesrapport onderzoekt op basis van de PMD-pilot, de ervaringen en resultaten met PMD inzameling in referentiegemeenten, sorteeranalyses, enquêtes en literatuurstudie of een PMD-bronscheidingssysteem dan wel een nascheidingsmodel leidt tot betere resultaten op het gebied van milieu (meer gescheiden PMD) en kosten. Ook wordt de mening van inwoners over een mogelijk PMD-bronscheidingssysteem onderzocht.

In deze review hebben wij de businesscases bestudeerd en daarbij de gebruikte methoden, uitgangspunten en uitkomsten objectief beoordeeld gevalideerd. Ook zijn in het

¹ Inwoners betalen een vast bedrag (jaarlijks basistarief afvalstoffenheffing) en een variabel tarief afhankelijk van het aantal keer dat huishoudelijk restafval met een minicontainer wordt aangeboden of in een verzamelcontainer wordt gedeponeerd.

advies en de onderliggende businesscases (de scenario's) onderzocht of er eventuele zwakke punten of risico's zijn.

De review is uitgevoerd in april-mei 2024, waarbij de volgende aanpak is gevolgd:

- Bestuderen van de businesscase-documentatie. Dit betreft de hiervoor genoemde documentatie en bronnen. In voorkomende gevallen zijn ter verduidelijking of ter bevestigen vragen voorgelegd, en beantwoord door de ambtelijk adviseurs van de gemeente. De volgende documenten en bronnen zijn daarvoor bestudeerd.
 - *Adviesrapport PMD scheidingsmodel "Scheiden van PMD: ja of nee?", gemeente Harderwijk, 28 mei 2024.*
 - *Raadsinformatiebrief: Eindstand PMD pilot, gemeente Harderwijk, 16 januari 2024;*
 - *Rapportage Evaluatie PMD-pilot, Right Marktonderzoek en Advies B.V., 19 februari 2024.* Dit betreft de rapportage met aanpak en uitkomsten van de online enquête onder inwoners en gevoerde gesprekken.
 - *Memo Bron- versus nascheiding, Omrin, 5 februari 2024.*
Dit betreft een memo van Omrin waarin informatie wordt verstrekt over de (feitelijke) scheidingsresultaten van de nascheidingsinstallatie en daarmee samenhangende financiële aspecten voor de verrekeningen met gemeente Harderwijk. In dit bericht worden ook ervaringscijfers van Omrin-gemeenten gepresenteerd die PMD nascheiden in combinatie met gedifferentieerde tarieven (diftar op basis van gewicht) voor ingezameld restafval. De inhoud van dit memo is verwerkt in het adviesrapport van 28 mei 2024.
 - *Cijferopstelling doorrekening van de scenario's bronscheiding PMD en nascheiding PMD inclusief diftar op basis van gewicht, gemeente Harderwijk (document "berekening scenario's harderwijk.xlsx").*
- Identificatie van uitgangspunten en aannames die zijn gehanteerd bij de uitwerking van de scenario's. En toetsing van uitgangspunten en aannames op validiteit en relevantie. Hierbij is dus ook gekeken naar de bron en onderbouwing. Betreft dit bijvoorbeeld aantoonbare ervaringen in de eigen praktijk of schattingen en berekenende aannames. De gebruikte gegevens en bronnen om ervoor te zorgen dat ze betrouwbaar en up-to-date zijn.
- Review van de scenario-analyse. De opzet van beide scenario's is beoordeeld op volledigheid en juistheid. Bij het opstellen van beide scenario's is primair gekeken naar de (te verwachten) effecten op de onderdelen van het huishoudelijk afvalbeheer dit door de systeemkeuze worden geraakt (verschillenanalyses). Dit maakt de opzet overzichtelijk en 'to the point'.
- Identificatie van gevoelige aannames die een grote invloed hebben op de resultaten en beoordeel de robuustheid van de businesscase tegen variaties in deze aannames. En kritische beoordeling van potentiële risico's en onzekerheden die verband houden met de uitgangspunten en aannames van de businesscase.

In het vervolg van deze review geven wij eerst onze beoordeling van de uitgevoerde pilot. Gevolgd door een review van de twee scenario's bronscheiden van PMD en nascheiden van PMD. Tot slot een samenvattende conclusie.

Review van de pilot

Beoordeling opzet en uitvoering van de pilot

Op basis van de ontvangen documentatie waarin verslag wordt gedaan van de voorbereiding, uitvoering en beoordeling van de pilot achten wij duidelijk en gedegen. Inwoners zijn vooraf en tijdens de uitvoering van de pilot goed geïnformeerd en betrokken. Er zijn vooraf aan de pilot meerdere online campagnes gedraaid op verschillende (sociale media) kanalen. Daarnaast is er op verschillende fysieke plekken kenbaar gemaakt dat de pilot zou starten. Tijdens de pilot zijn er continue campagnes gedraaid.

Er zijn circa 32 openbare bovengrondse PMD containers op 8 verschillende locaties geplaatst. Er is vooraf ook overwogen om in deze pilot (ook) PMD aan huis in te zamelen met minicontainers. Echter daar is uiteindelijk – ook in samenspraak met de gemeenteraad – niet voor gekozen.

Gedurende de pilot is frequent en consequent gemonitord. Zowel de hoeveelheid van ingezameld materiaal als ook de kwaliteit (zuiverheid) op basis van frequentie sorteeranalyses.

De PMD-pilot toont een aanbodpercentage van 36%, wat lager is dan het gemiddelde van 59%² in vergelijkbare gemeenten.

Op basis van onze expert opinie verwachten wij dat het lage aanbodpercentage in de pilot mede het gevolg is van de gekozen inzamelmethode met (alleen) brengvoorzieningen enerzijds, en de nog relatief korte tijd waarin huishoudens gevraagd zijn PMD gescheiden aan te bieden. In het algemeen vergt een verandering een inzamelsysteem een bepaalde periode van gewenning en leren.

Het vervuilingpercentage van het PMD tijdens de pilot was gemiddeld 19,6%, wat een relatief gunstige uitkomst is. Ook ten opzichte van de landelijke gemiddelden (richting 27-28% vervuiling). In onze optiek hangt deze relatief hoge zuiverheid van het PMD ook samen met de relatief lage inzamelrespons: inwoners moeten echt de moeite nemen om het PMD weg te brengen naar 1 van de 8 locaties.

Bruikbaarheid van de uitkomsten ten behoeve van de businesscases

Wij constateren dat de uitkomsten van de pilot weliswaar nuttige inzichten bieden, maar niet volledig representatief zijn voor een scenario voor bronscheiden van PMD zoals dit in Harderwijk vorm zal krijgen. De omstandigheden en opzet van de pilot zijn niet representatief voor de wijze waarop de gescheiden inzameling van PMD in de praktijk zal

² Opgave Eureco Kenniscentrum Afval aan gemeente Harderwijk. Betreft bronscheidingsgemeenten met dezelfde hoogbouwklasse als Harderwijk.

Harderwijk telt 31% hoogbouw. Dit komt overeen met Hoogbouwklasse B conform Benchmark Huishoudelijk Afval (30 – 49%).

worden uitgevoerd. Het serviceniveau van de in de pilot gehanteerde inzamelmethode is relatief laag ten opzichte van het alternatief waarbij inzamelen van PMD (bij laagbouw) aan huis plaatsvindt. Ook wanneer in een toekomstige situatie gewerkt zou worden met alleen verzamelcontainers voor PMD dat verwachten wij dat het aantal locaties (in de pilot 8) zal worden verhoogd. Voor de inzameling van textiel zijn in Harderwijk al op 11 locaties inzamelcontainers beschikbaar. Het lage serviceniveau verklaart in onze optiek dan ook de relatief lage inzamelrespons van PMD in de pilotsituatie.

Voor gemeenten met de schaal, gebiedskenmerken en stedelijkheidskenmerken van Harderwijk zal een systeem van bronscheiden van PMD in principe het ophalen van PMD aan huis (met minicontainers of zakken) zijn, en verzamelcontainers voor de hoogbouw. **Het is dan ook een goede keuze om juist dit bronscheiding-scenario in het adviesrapport uit te werken en te vergelijken met het scenario van nascheiden.**

Uit de enquêtes blijkt ook een discrepantie tussen de intenties van mensen over hun scheidingsgedrag en hun werkelijke gedrag. De resultaten van de enquêtes kunnen niet direct worden vergeleken met feitelijk gedrag tijdens de pilot, wat voorzichtigheid vereist bij interpretatie.

Niettemin biedt de pilot nuttige inzichten en aandachtspunten bij het uitwerken van de beide scenario's en opstellen van het advies. Waaronder het inzicht dat de toegepaste inzamelmethode (alleen verzamelcontainers) tot een lage inzamelrespons heeft geleid, en daarmee in deze vorm geen goed alternatief vormt voor de huidige situatie. Hiermee is bij de uitwerking en inrichting van het scenario nascheiden dus ook rekening gehouden, en wordt uitgegaan van inzameling van PMD aan huis met minicontainer.

Review scenario Bronscheiding van PMD

Toelichting scenario

Dit scenario omvat het gescheiden inzamelen van PMD in combinatie met diftar op basis van volume-frequentie. Bij huishoudens met grondgebonden woningen (circa 14.000) wordt het PMD aan huis ingezameld met minicontainers. Huishoudens in hoogbouw (circa 7.000) kunnen het PMD brengen naar de circa 100 ondergrondse containers. Huishoudelijk restafval wordt ook aan huis opgehaald met minicontainers en inwoners in hoogbouw brengen dit naar ondergrondse containers. Voor het aanbieden van restafval is – zoals in de huidige situatie – diftar op basis van volume frequentie van toepassing.

Praktische uitvoerbaarheid

Dit scenario is praktisch goed uitvoerbaar. Er zijn veel met Harderwijk vergelijkbare gemeenten die de inzameling van PMD op deze wijze georganiseerd hebben. Het is een in de praktijk beproefd model.

Voor inwoners is de meest zichtbare wijziging het uitbreiden van het aantal minicontainers aan huis. Inwoners ontvangen een extra container voor PMD. Dit heeft tot gevolg dat het huidige aantal minicontainers (restafval, GFT en oud papier) toeneemt tot vier. Dit

kan voor een aantal huishoudens qua beschikbare ruimte een uitdaging zijn. Maar in de praktijk zijn er genoeg voorbeeld van gemeenten waar huishoudens vier minicontainers aan huis hebben.

Hoewel uit de enquête blijkt dat 60% van de respondenten de voorkeur geeft aan brengvoorzieningen, is in deze vraagstelling de bereikbaarheid van deze voorzieningen niet duidelijk. Niet kan worden uitgesloten dat men de verwachting heeft dat verzamelcontainers nabij de woning worden geplaatst. Uit de enquête blijkt dat circa 30% de voorkeur geeft aan een minicontainer aan huis.

Beoordeling uitgangspunten en aannames

In deze businesscase zijn de inzamelrequentie van PMD aan huis, de inzamelrespons en de mate van vervuiling belangrijke variabelen die van invloed zijn op de (financiële) uitkomst. Wij beoordelen de gehanteerde uitgangspunten en aannames als volgt:

- **Inzamelfrequentie en inzamelkosten**
In de businesscase worden deze als niet gewijzigd verondersteld. Dit is – voor het doel van deze businesscase - een prima uitgangspunt. Vanuit logistiek oogpunt moeten de hoeveelheden PMD en restafval als aparte stromen in de huidige én in de nieuwe situatie worden ingezameld en getransporteerd. Grosso modo zijn de hiermee gemoeide (inzamel)kosten in beide scenario's gelijk omdat het totaal aantal inzamelrondes in principe niet wijzigt. Bij bronscheiden worden restafval en PMD beide elke 4 weken ingezameld. Bij nascheiden wordt het restafval (met PMD) elke 2 weken aan huis ingezameld.
- **Inzamelrespons PMD: 20 kg/inw. per jaar.**
36% van het PMD wordt daarbij gescheiden aangeboden. Dit is een tamelijk conservatieve aanname. In de businesscase wordt er weliswaar terecht op gewezen dat gemeenten met een hoger inzamelrespons al enige jaren PMD gescheiden inzamelen (en actief de inzamelrespons hebben bevorderd. Daarom is de gehanteerde 20 kg/inw. wellicht in de startperiode voor Harderwijk representatief, maar kan wel rekening worden gehouden met een toename in de daaropvolgende jaren. Een inzamelrespons richting 30 tot maximaal 40 kg/inw. wordt dan niet uitgesloten. Op basis van de Benchmark Huishoudelijk Afval (klasse D, peiljaar 2022) wordt bij de deelnemende gemeenten 29 kg/inw. PMD ingezameld. Op basis van onderzoeken in onze eigen adviespraktijk worden waardes tussen 30 en 40 kg/inw. per jaar gerealiseerd. Dit betreft gemeenten die al enige jaren ervaring hebben met gescheiden inzameling van PMD, het PMD aan huis inzamelen én diftar (volume-frequentie) toepassen.
- **Vervuiling/zuiverheid (afkeur): 30%.** Ten opzichte van de gemeten vervuilingsgraad in de pilot (19,6%) en ten opzichte van het landelijk gemiddelde (27 – 28%) is dit een relatief hoge waarde als uitgangspunt in de businesscase.
Bovendien worden (landelijk) en naar verwachting zullen ook extra maatregelen worden getroffen om de kwaliteit van ingezameld PMD te verbeteren. Zie bijvoor-

beeld de suggesties in Handreiking Kwaliteit PMD³.

Echter voor nu vinden wij de gehanteerde 30% een werkbaar uitgangspunt omdat dit overeenkomt met het landelijk (gemeten) gemiddelde. Wel adviseren wij om een gevoeligheidsanalyse op deze variabele uit te voeren.

- Inzamelvergoeding PMD

De businesscase hanteert een inzamelvergoeding van € 245,- per ton. Dit was ten tijde van het opstellen van de businesscase de actuele waarde. Recent is de inzamelvergoeding voor 2024 door Verpact vastgesteld op € 261,07 per ton.

Kortom, een aantal aannames in de businesscase zijn in onze optiek redelijk conservatief c.q. behoudend. Belangrijk is daarom de gevoeligheid van de uitkomst van de businesscase te beoordelen indien minder conservatieve aannames worden gehanteerd.

De volgende cijferopstelling vergelijkt de businesscase met de huidige aannames (A) met de situatie waarin inzamelrespons in plaats van 20 kg/inw. (36%) is verhoogd tot 30 kg/inw. en de inzamelvergoeding voor PMD is verhoogd tot € 261,07 per ton. De afkeur van 30% is niet gewijzigd.

De berekende kosten van de businesscase dalen daardoor met circa € 150.000,- per jaar (21%).

	A. businesscase	totaal	B. gevoeligheid	totaal
PMD per inwoner (KG)	20		30	
restafval (ton)	6.290		5.800	
inwoners	49.000		49.000	
afkeur	30%		30%	
kosten OC per jaar 10 jaar afschrijving)	€ 1.000,00		€ 1.000,00	
lease + cms minicontainer	€ 8,14		€ 8,14	
aansluitingen laagbouw	14.000	€ 113.960	14.000	€ 113.960
aantal OC's PMD voor hoogbouw	100	€ 100.000	100	€ 100.000
extra transportkosten per ton	€ 2,00	€ 12.580	€ 2,00	€ 11.600
verwerkingskosten rest	€ 59,00	€ 371.110	€ 59,00	€ 342.200
verbrandingsbelasting	€ 35,70	€ 224.553	€ 35,70	€ 207.060
overslag en transport (p/t) rest	€ 11,02	€ 69.316	€ 11,02	€ 63.916
overslag en transport (p/t) PMD	€ 4,60	€ 4.508	€ 4,60	€ 6.762
bronscheidingsvergoeding pt PMD	€ -245,00	€ -168.070	€ -261,00	€ -268.569
Totaal		€ 727.957		€ 576.929

Een cruciale factor en variabele in deze businesscase betreft de (bruto) hoeveelheid ingezameld PMD en de mate van verwachte afkeur van het materiaal waaruit de netto hoeveelheid te sorteren PMD resteert waarvoor een inzamelvergoeding van Verpact wordt verkregen.

In veel referentiegemeenten die PMD grotendeels aan de bron (aan huis) gescheiden inzamelen (met minicontainers) is de hoeveelheid veelal groter dan de aanname in de businesscase voor de gemeente Harderwijk. Een actuele en onzekere factor betreft de mate van vervuiling als gevolg waarvan het ingezamelde materiaal geheel of gedeeltelijk wordt afgekeurd. De daarmee gemoeide kosten zijn tweeledig. Ten eerste de gedeerde inzamelvergoeding voor het PMD van € 245, per ton. Ten tweede de kosten voor het verwerken c.q. verbranden van afgekeurd materiaal. Hiervoor geldt minstens het tarief voor verbranding van huishoudelijk restafval, maar vaak een hoger tarief als gevolg van de hoger calorische waarde van het materiaal.

³ <https://www.nedvang.nl/wp-content/uploads/2021/07/101270-PKO-Handreiking-kwaliteit-PMD-13juli2021.pdf>

Onzekerheden omtrent de landelijke afspraken rond bronscheiding van PMD

Actueel is de landelijke discussie tussen VNG/NVRD en Verpact omtrent de afspraken over – met name – het bronscheiden van PMD. Dit betreft bijvoorbeeld de normen voor de afkeur van vervuild PMD, de inzamelvergoeding voor brongescheiden PMD en de duurzaamheidsambities met betrekking tot preventie en hergebruik van verpakkingen. Zie bijlage 1. voor een nadere toelichting.

De uitkomsten van deze discussie en onderhandelingen die nu van start gaan (lente 2024), zijn nog niet bekend. En leiden tot onzekerheden voor met name gemeenten die PMD gescheiden inzamelen of gemeenten zoals Harderwijk die de afweging maken om van nascheiding over te stappen op het model van bronscheiding.

Review scenario Nascheiden van PMD*Toelichting scenario*

PMD wordt tezamen met het huishoudelijk restafval ingezameld waarna het PMD technisch/mechanisch door Omrin wordt nagescheiden. Bij huishoudens in de laagbouw (circa 12.000) wordt het restafval (met PMD) aan huis opgehaald met minicontainers. Inwoners in hoogbouw (circa 7.000 huishoudens) kunnen dit brengen naar de ondergrondse containers.

Ook hier wordt het aanbieden van het restafval variabel geprijsd. Echter niet op basis van volume-frequentie waarmee een (oneerlijke) prijsprikkel zou ontstaan op ook het aanbieden van een grondstof: het volumineuze PMD. Maar met diftar op basis van gewicht. Daarbij vindt de verrekening grotendeels plaats op basis van het gewicht van het aanwezige restafval. Het volumineuze PMD heeft een laag soortelijk gewicht.

Praktische toepasbaarheid

Dit scenario en de uitwerking van voorzieningen in combinatie met diftar op basis van gewicht is volgens IPR Normag een realistisch en goed uitvoerbaar model voor de gemeente Harderwijk. Voor het nascheiden kan immers worden aangesloten op de huidige praktijk, en met het toepassen van diftar op basis van gewicht heeft Omrin al ervaring in een aantal gemeenten.

Voor de combinatie met diftar op basis van gewicht geeft een krachtige extra impuls voor huishoudens om andere grondstoffen zoals GFT, oud papier en karton, textiel en glas zo veel als mogelijk te scheiden.

Beoordeling uitgangspunten, aannames en uitkomsten

In deze businesscase zijn voornamelijk de techniek en prestaties bij het nascheiden van huishoudelijk restafval door Omrin van belang. De ‘gedragscomponent’ is in vergelijking met het bronscheidingsmodel veel minder relevant.

Dit scenario omvat dus grotendeels continuering van het systeem van nascheiding van PMD in de gemeente Harderwijk. Hiervoor hoeven geen aannames worden gedaan, en wordt gebruik gemaakt van de feitelijke prestaties en resultaten in praktijk.

Wel is een nieuw element de overstap naar diftar op basis van gewicht. Deze overstap leidt tot extra (prijs)prikkels voor inwoners om grondstoffen zoals GFT, oud papier, glas en textiel nog beter te scheiden. Hiervoor wordt in de businesscase voornamelijk een toename van het gescheiden GFT verwacht. De hoeveelheid extra gescheiden GFT wordt in de businesscase geprognosticeerd op basis van de relatief grote hoeveelheid GFT dat zich nog in het restafval bevindt (sorteeranalyse 59 kg/inw.) én de ervaringen in andere gemeenten (in deze casus gemeente Heerenveen) die de overstap hebben gemaakt van diftar op basis van volume-frequentie naar diftar op basis van gewicht. Een toename van gescheiden ingezameld GFT in de gemeente Harderwijk met circa 26 kg/inw. achten wij een realistische aanname.

Nascheiden bij Omrin omvat dus niet alleen PMD maar er worden ook andere materialen uit het restafval herwonnen dan wel nuttig toegepast. Met name de productie van biogas uit de natte organische fractie leidt tot een verbetering van de milieuprestatie ten opzichte van het bronscheidingsmodel. Omdat de met biogas gereduceerde massa ook wordt meegeteld, leidt het model van nascheiden ten opzichte van bronscheiden tot een betere VANG-prestatie door een extra reductie van restafval per jaar.

De gehanteerde inzamelvergoeding van Verpact bij nascheiding van PMD bedraagt in het model € 14,- per ton. Deze vergoeding bedraagt in 2024 € 14,71. De totale kosten van de businesscase bij nascheiden dalen daarbij van € 518.516,- naar € 513.862,-. Een beperkt kostenverschil van € 4.500,-.

Voor de overige uitgangspunten zoals de input-output (rendement) van de nascheidingsinstallatie van Omrin, de verwerkingskosten, de kosten (en korting) van Afvalstoffenbelasting, et cetera, worden de meest actuele (feitelijke) waarden gehanteerd.

Conclusie Review

Over het geheel concluderen wij dat het adviesrapport en de daarbij gemaakte analyses en berekeningen zorgvuldig en gedegen zijn. De conclusies en uitkomsten van het advies waarbij het nascheidingsmodel zowel financieel als qua VANG-prestatie beter presteert dan bronscheiding, gelden specifiek voor de gemeente Harderwijk en de samenwerking met en nascheiding door Omrin. Deze conclusies hebben dus geen generieke werking voor afwegingen tussen bron-of nascheiden van PMD.

Het adviesrapport maakt duidelijk dat een PMD-bronscheidingssysteem diverse uitdagingen voor Harderwijk kent, zoals een hoger vervuilingpercentage en hogere kosten. Dit terwijl het nascheidingsmodel, vooral als gevolg van het rendement van de Omrin-installatie en in combinatie met diftar op basis van gewicht, kosenefficiënter lijkt en beter presteert bij het herwinnen van PMD en andere materialen en daarmee het reduceren van het restafval.

Wel is een aantal uitgangspunten en aannames in het scenario bronscheiden in onze optiek tamelijk behoudend. Met name de lage inzamelrespons voor PMD. Daardoor zijn de

kosten van dit scenario relatief hoog. Indien met name deze variabele wordt aangepast, dan verbetert de financiële uitkomst.

Het volgende overzicht toont de vergelijking van beide scenario's inclusief de gecorrigeerde waarden (hoger inzamelrespons bij bronscheiden, correctie inzamelvergoedingen Verpact bij bron- en bij nascheiden). Het nascheidingsmodel leidt tot circa € 63.000,- lagere kosten per jaar. De hoeveelheid PMD is vergelijkbaar.

Scenario	Financiën		PMD kg/in
	totale kosten	per huishoude	PMD
Bronscheiding PMD met diftar volume-frequentie	€ 576.929	€ 27,5	21,0
Nascheiding PMD met diftar gewicht	€ 513.862	€ 24,5	22,0
Verschil (nascheiding - bronscheiding)	€ -63.067	€ -3,0	1,0

Opgemerkt moet worden dat in het nascheidingsmodel ook rekening wordt gehouden met een extra scheiding van GFT (26 kg/inw) als gevolg van diftar op basis van gewicht. Diftar op basis van gewicht en deze extra vermindering van huishoudelijk restafval zouden echter ook bij het bronscheidingsmodel gerealiseerd kunnen worden.

Wel is een aan nascheiding toe te schrijven extra voordeel het nuttig toepassen van de organisch natte fractie (20 kg/inw⁴) en worden extra mineralen nagescheiden (4 kg/inw). Dit draagt zowel bij aan de kostenefficiëntie van nascheiding, en leidt tot een extra reductie van huishoudelijk restafval van 24 kg/inw.

Verder willen wij er op wijzen dat het scenario bronscheiden voor gemeente Harderwijk ten opzichte van nascheiden door Omrin meer onzekerheden met zich brengt. Zowel omdat de inzamelrespons en de mate van vervuiling sterk afhangen van het gedrag van de inwoners. En omdat de uitkomsten in het dispuut tussen VNG/NVRD en Verpact over de (nieuwe) voorwaarden voor de Raamovereenkomst nog onzeker zijn⁵.

De verwachte uitkomsten van het nascheidingsmodel bieden meer zekerheid. Dit betreft grotendeels technische activiteiten voor het nascheiden van het huishoudelijk restafval.

De resultaten bij nascheiding zijn voor Harderwijk naar verwachting gunstiger dan bij bronscheiding, gegeven de specifieke situatie van de gemeente Harderwijk waaronder het nascheiden in de installatie van Omrin, en de nog onzekere landelijke omstandigheden omtrent het kwaliteitsvraagstuk van PMD, de hoge mate van afkeur en de discussie met Verpact.

⁴ Hoewel nuttige toepassing niet kwalificeert als recycling, wordt deze reductie door gemeenten die nascheiden bij Omrin wel een verbetering van de VANG-prestatie meegeteld.

⁵ Vanaf 1 maart 2024 gaan de Stichting Afvalfonds Verpakkingen en de uitvoerende organisaties Nederland Schoon, Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) en Nedvang samen verder onder de naam Verpact.

Bijlage 1.**Landelijke discussie VNG/NVRD en Verpact leidt met name tot onzekerheden voor bronscheiden van PMD**

Landelijk is er discussie over de gehanteerde norm van 15% maximale vervuiling van het PMD. Veel gemeenten die PMD met succes aan de bron inzamelen zonder grote (deel)afkeur zijn in de afgelopen – zeg - drie jaren geconfronteerd met aanzienlijke grote afkeur en hoge afkeurkosten.

Met gerichte maatregelen proberen deze gemeenten de kwaliteit van het ingezamelde PMD te verbeteren. Bijvoorbeeld door betere voorlichting aan inwoners, het monitoren van de kwaliteit en in ‘probleem routes’ kwaliteitscontroles uit te voeren en inwoners te betrekken bij verbeteren van de kwaliteit (c.q. geen materialen bij het PMD deponeren die daar niet in horen zoals (veel) etensresten, papier, textiel, et cetera).

Deze maatregelen leiden in het algemeen tot verbetering van de kwaliteit (c.q. minder stoffen in het PMD) en daarmee weer een hogere inzamelvergoeding en lagere kosten voor het verwerken van afgekeurd materiaal. Met een aantal gemeenten heeft Verpact ook afspraken gemaakt over een ‘tussencategorie’ waar bij een vervuilingsgraad tussen 15 en 35% geen afkeur plaatsvindt, de gemeenten een lagere inzamelvergoeding ontvangt, en het ingezamelde PMD wel wordt gerecycled.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de NVRD hebben in de afgelopen recente jaren intensief overlegd over de grote afkeur en hoge afkeurkosten met de producentenorganisaties (Verpact). De door de producenten gestelde (in de raamovereenkomst opgenomen) eisen aan de kwaliteit (maximaal 15% vervuiling) worden door VNG en NVRD niet realistisch geacht. Op basis van landelijke metingen lijkt een vervuiling richting 28% een reële waarde. De insteek is dus ook om deze afspraken op basis van de ervaringen in de praktijk te wijzigen.

Daarom heeft de VNG recent (mei 2024) besloten – mede naar aanleiding de motie Losser die door gemeenten in meerderheid wordt omarmd - om de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029 niet te verlengen voor de tweede termijn per 2025. De VNG wil zich samen met de NVRD inzetten om tot nieuwe afspraken met Verpact te komen. Waarbij het scheiden van PMD aan de bron – dat in veel gemeenten de voorkeur krijgt – als inzamelmodel én het model van nascheiden beiden tot de mogelijkheden behoort.

De uitkomsten van de onderhandelingen die nu van start gaan (lente 2024) zijn nog niet bekend. Maar gegeven de actualiteit en recente ervaringen met afkeur elders, is te begrijpen dat de businesscase ‘PMD scheiden aan de bron’ door deze onzekerheden in de gemeente Harderwijk minder gunstig afsteekt tegen het alternatief van ‘nascheiden van PMD door Omrin’.